Д.Д. Есимова,
Ж.Ж. Капенова

ПАВЛОДАР ЕРТІС ӨҢІРІНІҢ ГЕОЭКОЛОГИЯСЫ

nur-print

Д. Д. Есимова, Ж. Ж. Капенова

ПАВЛОДАР ЕРТІС ӨҢІРІНІҢ ГЕОЭКОЛОГИЯСЫ

Оқушыларға, ұстаздарға, студенттерге
арналған оқу-әдістемелік құралы

Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Елбасының қоры
қолдауымен іске асқан жоба негізінде

Алматы
2018

ӘОЖ 502.62 (574.25)(07)
КБЖ 28.0885Казя73
Е80

Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Елбасының қоры қолдауымен басуға ұсынылды

Пікірсарапшылар:
Г. Қ. Сатыбалдиева – биология ғылымдарының кандидаты, С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, экология кафедрасының меңгерушісі;
А. А. Жагловская – PhD докторы, С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің география және туризм кафедрасының қауымдастырылған профессоры;

Есимова Д. Д., Капенова Ж. Ж.
Е 80 Павлодар Ертіс өңірінің геоэкологиясы : оқушыларға, ұстаздарға, студенттерге арналған оқу - әдістемелік құралы / Д. Д. Есимова., Ж. Ж. Капенова – Алматы : Нұрпринт, 2018. – 142 б.

Бұл оқу-әдістемелік құралында Павлодар облысының сипаттамасы, табиғат жағдайлары, жер бедері, экономикалық байланыстары, экологиялық мәселелері және т.б. бойынша материалдар қамтылған. Оқу-әдістемелік құралда экологиялық іс-шараларды ашумен қатар, оларды жүргізу бойынша әдістемелік нұсқаулар да берілген. Географиялық және экологиялық терминдердің глоссарийі келтірілген.
Оқу-әдістемелік құралы оқушыларға, ұстаздарға, студенттерге арналған. Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті – Елбасының қоры қолдауымен іске асқан жоба негізінде даярланды.

ӘОЖ 502.62 (574.25)(07)
КБЖ 28.0885Казя73

© Есимова Д. Д., Капенова Ж. Ж. 2018

Материалдың дұрыс болуына, грамматикалық және орфографиялық қателерге авторлар мен құрастырушылар жауапты

Кіріспе

2018 жылдың 10 қаңтарында жарияланған Нұрсұлтан Назарбаевтың «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» атты Жолдауында «XXI ғасырда әлемнің табиғи ресурстарға деген мұқтаждығы жалғасуда. Олар болашақта жаһандық экономиканы және еліміздің экономикасын дамыту барысында ерекше маңызға ие болады. Бірақ шикізат индустрияларын ұйымдастыру ісін, табиғи ресурстарды басқаруға қатысты ұстанымдарды сыни тұрғыдан қайта пысықтау керек» дей отыра, қоршаған ортамыздың экологиялық мәселелеріне барша жұрттың көңіл бөлуіне аса назар аударады.

Павлодар облысының экологиялық жағдайы соңғы кезде алаңдатушылық тудырады, өйткені облыс территориясында мұнай химиялық өнімдер шығаратын, көмір өндіретін, электрэнергиясын жасайтын орасан зор кәсіпорындар жұмыс жасайды. Бұл кәсіпорындардың қоршаған ортаға тигізетін зияны шексіз. Біздің алдымызда өте маңызды аймақтық мәселе тұр, бұл мәселені шешу үшін жергілікті халықты қоршаған ортаны және адам денсаулығын сақтаудағы жауапкершілігін түсінуге бағыттау, «жасыл экономика» саясатына бағыштау болып табылады. Әрине, бұл мәселені шешудің негізі «табиғаттан аластамай, бірге болу» қағидалары бойынша жаңаша ойлау және жаңаша көзқараспен табиғатты аялау!

Павлодар облысындағы экологиялық жағдай энергетика, қара және түсті металлургия секілді экономиканың орасан салаларының нәтижесінде ауа, су және топырақтың ластануына байланысты. Соған орай, Павлодар облысы қатерлі ісік ауруларынан бірінші орында.

Павлодар Ертіс маңы тамаша табиғат нысандарымен: Ертіс өзені, Баянауыл мемлекеттік ұлттық табиғи саябағы, Шалдай қарағайлы орманы, «Қаздың қонысы» табиғи ескерткіші және т.б. белгілі. Жалпы табиғаттың өзі қоршаған ортаның ластануына жауап береді. Бірақ, сол табиғатты аялап, болашақ ұрпаққа сақтап қалу үшін, жергілікті тұрғындар мен барша халықтың экологиялық сауаттылығының алатын орны ерекше.

Ұсынылатын оқу құралында, Павлодар облысының геоэкологиясы қаралған. Павлодар облысының жалпы сипаттамасы, табиғат жағдайлары, табиғат ресурстары, Павлодар, Ақсу, Екібастұз қалаларындағы өнеркәсіп орындары, Павлодар облысының экономикалық байланыстары жан – жақты қарастырылған. Сонымен қатар, Павлодар облысының экологиялық мәселелері көтеріліп, олардың шешу жолдары берілген. Облыс мектептерінде оқушылар арасында жүргізілген сұрақнамалар нәтижесінде, экологиялық білім берудің негіздері нақтыланып, мектептерде жасыл аула бойынша тәжірибелік ұсыныстар жасалынған.

53 Гладышева Е. Н. Павлодарская область // БСЭ. – 2 – е изд. – М., 1955. – 532 с.

54 Справочник административно-территориального деления Павлодарской области. – Павлодар, 1965, 1970, 1975, 1980, 1985.

55 Ардесенов С. Б., Рогожинский Е. И. Состояние и перспективы развития свинцово-цинковой промышленности Республики Казахстан // Комплексное использование минерального сырья. – № 5. – 254 с.

56 Борисов С. М. Мировой рынок золота: современная ситуация // Деньги и кредит. 1995. – № 1. – 337с.

57 Кушев Г. Л.. Угольные богатства Казахстана. – Издательство «НАУКА» Казахской ССР. – Алма – Ата, 1971. – 159 с.

58 Золото для Казахстана // Казахстан: экономика и жизнь. 1992. – № 9. – 452 с.

59 Картаева Т.Е. Тарихи демография: Оқу құралы. – Алматы: «Арыс» баспасы, 2007. – 152 б.

60 «Павлодар облысының қысқаша статистикалық жылнамасы». Статистикалық жинақ, 2012. – 39 б.

МАЗМҰНЫ

	Введение	3
1	Павлодар облысының жалпы сипаттамасы және табиғат жағдайлары	4
2	Жер бедері. Қазіргі кездегі жер бедері түзілу үрдістері. Агроклиматтық аудандастыру	11
3	Су ресурстары. Климаты	17
4	Өсімдіктер типтері және олардың құрылымдық-динамикалық ерекшеліктері. Жануарлар әлемі құрылуының зоналық және аймақтық ерекшеліктері	26
5	Топырақ жамылғысының табиғи ортаның құрылымындағы рөлі. Жер ресурстары. Жер ресурстарын тиімді пайдалану мәселелері	34
6	Павлодар, Ақсу, Екібастұз қалаларындағы өнеркәсіп орындары, Павлодар облысының экономикалық байланыстары	43
7	Павлодар облысының экологиялық мәселелері	53
8	Экологиялық тәрбие және экологиялық білім негіздері	63
9	Павлодар облысының көрнекі жерлері	72
10	Павлодар өңірінің мектептерінде жүргізілетін экологиялық іс шаралар	81
	Глоссарий	88
	Қолданылған әдебиеттер тізімі	97

Есимова Д. Д., Капенова Ж. Ж.
оқу - әдістемелік құрал

Баспаға қол қойылды 05.03.2018. Формат 60 x 84/16.
Гарнитура «Таймс». Басылым цифралық. Офс қағаз. № 1. Шарт. бас. б. 6,25.
Тиражы 100 экз. тапсырыс №15

Отпечатано в типографии издательства "Nur-Print"
E-mail: nur-print@mail.ru
www.nur-print.kz
Тел.: 8 (727) 3082546